

Motion till riksdagen 2010/11:Ju15

av **Lena Olsson m.fl. (V)**
med anledning av prop. 2010/11:107

Förbättrad utslussning från slutna ungdomsvård

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om nya provtagningsmetoder för kontroll av narkotika, alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel enligt 17 a § lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, förkortad LSU.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om användning av elektroniska hjälpmedel i nya 18 § näst sista stycket lagen (1998:603) om verkställighet av slutna ungdomsvård, förkortad LSU.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag om nya provtagningsmetoder för kontroll av narkotika, alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel enligt nya 32 a § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om nya provtagningsmetoder för kontroll av narkotika, alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel enligt nya 17 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

2 Slutna ungdomsvård

I Sverige har de politiska partierna under lång tid varit eniga om att mycket unga personer inte bör sitta i fängelse. Fängelse anses med rätta vara en skadlig miljö, inte minst för ungdomar. Efter en lång och ganska uppsplitande debatt infördes som ett alternativ slutna ungdomsvård som en åtgärd för ungdomar som begått mycket allvarliga brott.

Eftersom åtgärden slutna ungdomsvård är mycket ingripande beräknade man vid införandet att det skulle komma att krävas tio till tolv årsplatser för att fylla behovet. Det var också viktigt att hålla antalet intagna nere då åtgärden skulle vara reserverad för de mest allvarliga fallen av brott som begås av

Fel! Okänt namn på

unga. I dag planerar Statens institutionsstyrelse för 70 till 80 platser per år. Det är en oerhört stor ökning, och självklart måste samhället fundera på vad som gått snett när så många barn tycks vara i behov av den mest ingripande åtgärd man kan erbjuda. Dessutom har strafftiderna ökat för varje enskild placering. Ungdomar som förut fick möjlighet till vård inom socialtjänsten eller enligt LVU döms i dag oftare till slutna ungdomsvård. Detta är en utveckling som måste brytas.

Vården inom ramen för slutna ungdomsvård har också genomgått förändringar. Från början var den som sagt tänkt att endast omfatta de ungdomar som annars skulle ha dömts till fängelse. De tvångsmedel som får användas inom ramen för slutna ungdomsvård har också utökats.

I en utredning av de fem första årens LSU konstateras att de ungdomar som dömts till påföljden är mer brottsbelastade än de som tidigare dömdes till fängelse. Samtidigt får de längre straff och straffet ger inte heller möjlighet till frigivning efter två tredjedelar av straffet. Det innebär att unga personer i dag avtjänar längre straff där de är inlåsta, men resultaten är inte bättre.

Ett av de viktigaste momenten i den slutna ungdomsvården är att socialtjänsten har ett tydligt ansvar för uppföljningen av den mycket ingripande åtgärd som påföljden innebär. Detta ansvar har inte alltid fullföljts och det är mycket allvarligt såväl för den unge som för samhället i stort.

2.1 Elektronisk övervakning

Elektronisk övervakning som ett alternativ till fängelse infördes vid samma tid som slutna ungdomsvård. Efter långa diskussioner enades riksdagen om att fotboja som ett alternativ till fängelse skulle prövas. Riksdagen enades också om att denna övervakningsform var så pass integritetsinskränkande att den var att jämföra med frihetsberövande i form av anstalt. Den skulle alltså inte ses som ett alternativ till villkorlig dom, vård inom socialtjänsten eller för den delen bötesstraff. Detta har också framhållits vid de tillfällen frågan har varit uppe för omprövning i olika sammanhang.

Att bryta denna överenskommelse vore en mycket olycklig utveckling då trovärdigheten för verkställighet med elektronisk övervakning kan komma att urholkas.

3 Regeringens förslag

3.1 Nya metoder för drogtestning

Ett av de mer välbelagda faktum som finns när det gäller ungdomar inom ramen för LSU är att tilltron till vuxna är mycket skör. För att inte ytterligare försämra denna tilltro är det viktigt att rätts säkerheten inom ramen för slutna

ungdomsvård håller högsta nivå. Därför är de nya metoder som regeringen nu föreslår för provtagning vid misstänkt droganvändning oacceptabla.

Det är självklart av yttersta vikt att ungdomar som misstänks ha nyttjat droger kan testas för detta. Det är viktigt även ur de ungas perspektiv att de ges möjlighet att visa att de inte nyttjat droger vid misstanke.

De metoder som nu föreslås som nya metoder, nämligen saliv- och svettprov, är dock mycket olämpliga som metoder. Ingen av dessa metoder har prövats vetenskapligt och används för närvarande endast på prov inom kriminalvården, där de ännu inte utvärderats. Tunga remissinstanser som Socialstyrelsen, Barnombudsmannen och Sveriges advokatsamfund har avstyrkt regeringens förslag. Det vore mycket olämpligt att införa metoder för provtagning gällande underåriga som ännu inte ens används i reguljär verksamhet för vuxna. Förslagen bör därför avslås.

3.2 Elektronisk övervakning

Regeringen föreslår nu alltså att elektronisk övervakning ska kunna användas som kontrollmedel inom slutna ungdomsvård. Förslaget kan tolkas på två olika sätt. Antingen anser regeringen att fotboja (och jämförbara kontrollmetoder) inte längre är att jämställa med fängelse eller så anser man att även ungdomar ska omfattas av ett tvångsmedel som tidigare varit förbehållet dem som varit aktuella för internering på anstalt. Detta innebär att reformen om elektronisk övervakning som ett alternativ till fängelse riskerar att urholkas och förlora sin acceptans. Vänsterpartiet anser att förslaget om elektronisk övervakning vid verkställighet av slutna ungdomsvård ska avslås.

I propositionen föreslås det också att individuellt utformade verkställighetsplaner ska utformas för den dömda. Vänsterpartiet delar fullt ut regeringens förslag i denna del. De undersökningar som gjorts av verkställighet inom slutna ungdomsvård visar tydligt att just individuella planer är en förutsättning för bra verkställighet. Vi förutsätter också att hemkommunerna får ett stort ansvar för dessa planer.

Det är vanligt att de ungdomar som avtjänar straff för brott inom slutna ungdomsvård under sina uppväxtår haft dåliga relationer till vuxna. Inte sällan saknas fullständiga grundskolebetyg och för den delen motivation för studier. Detta är viktiga delar i en rehabilitering av dessa ungdomar, och vi förutsätter att utbildning även fortsättningsvis blir en bärande del av de individuella planerna. Att bygga upp en tillit till samhället är också en viktig byggsten i sammanhanget.

Vänsterpartiet tillstyrker således förslaget om ett lagstadgat krav på individuellt utformade verkställighetsplaner för ungdomar som dömts till slutna ungdomsvård.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 14 april 2011

Lena Olsson (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Marianne Berg (V)

Eva Olofsson (V)